

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΕΒΔΟΜΟ: Ο Α΄ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΠΟΛΕΜΟΣ ΚΑΙ Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (1914-1918)

ΕΝΟΤΗΤΑ 32

Η Ελλάδα στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο - Ο Εθνικός Διχασμός

Η θέση του Βενιζέλου:

- Η **Αντάντ** θα αναδειχθεί νικήτρια του πολέμου.
- Συμμετοχή στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ → διεκδίκηση **εδαφικών ανταλλαγμάτων** μετά τον πόλεμο.
- Υποστηρικτές της θέσης του Βενιζέλου: τμήματα των **λαϊκών τάξεων** και **μεγαλοαστική τάξη** (κυρίως της Διασποράς).

Η θέση του Κωνσταντίνου:

- Επιθυμία συμμαχίας με τις **Κεντρικές Δυνάμεις**.
- Λόγω της συμμετοχής της Βουλγαρίας και της Οθωμανικής αυτοκρατορίας στην Κεντρική Συμμαχία, ο Κωνσταντίνος τελικά υποστηρίζει την «**διαρκή ουδετερότητα**» → ουσιαστικά εξυπηρετεί τα γερμανικά συμφέροντα.
- Υποστηρικτές της θέσης του Κωνσταντίνου: **μικροαστοί** (φοβούνται την ένταξη των οικονομικά ισχυρών ετεροχθόνων στον πόλεμο) και τμήματα **λαϊκών τάξεων που δεν επιθυμούν** νέους πολέμους.

Η σύγκρουση Βενιζέλου - Κωνσταντίνου:

- **Φεβρουάριος 1915:** Κατάληψη Δαρδανελίων από την Αντάντ → Προσπάθεια Βενιζέλου να βάλει την Ελλάδα στον πόλεμο → Αντίδραση Κωνσταντίνου → **Παραίτηση** Βενιζέλου.
- **Μάιος 1915:** Εκλογές → Νίκη Βενιζέλου → Κήρυξη επιστράτευσης → Νέα διαφωνία με τον Κωνσταντίνο → **Νέα παραίτηση** Βενιζέλου.
- **Δεκέμβριος 1915:** Νέες εκλογές → Απέχουν οι Φιλελεύθεροι του Βενιζέλου → Ανάδειξη φιλοβασιλικής Κυβέρνησης.

Η εμπλοκή της Ελλάδας στον Α΄ Παγκόσμιο πόλεμο:

- **Οκτώβριος 1915:** Απόβαση και στρατοπέδευση δυνάμεων της Αντάντ στη **Θεσσαλονίκη** - Κατάρρευση σερβικού στρατού υπό την πίεση του βουλγαρικού στρατού.
- **Μάιος 1916:** Εισβολή γερμανικών και βουλγαρικών στρατευμάτων στην **Α. Μακεδονία** → Απώλεια των **εδαφικών κερδών των Βαλκανικών πολέμων** → Ο ελληνικός στρατός **δεν αντιδρά** τηρώντας την εντολή για «ουδετερότητα» του Κωνσταντίνου → Αιχμαλωτίζεται και οδηγείται στη Γερμανία ολόκληρο το Δ΄ Σώμα Στρατού.

Οι Επίστρατοι και το κίνημα της Εθνικής Άμυνας:

- **Ιούνιος 1916:** Απαίτηση της Αντάντ για **αφοπλισμό** των φιλοβασιλικών ενόπλων δυνάμεων της Ελλάδας.
- Υποχώρηση Κωνσταντίνου → Απόλυση των φιλοβασιλικών στρατιωτικών → Ταυτόχρονη ίδρυση **παραστρατιωτικών φιλοβασιλικών οργανώσεων** («**Επίστρατοι**»: 200.000 μέλη).

- Παράλληλη δράση βενιζελικών στρατιωτικών → ίδρυση του κινήματος της «Εθνικής Άμυνας» στη **Θεσσαλονίκη** → Απαίτηση για συμμετοχή της Ελλάδας στον πόλεμο στο πλευρό της Αντάντ.

Η Προσωρινή Κυβέρνηση της Θεσσαλονίκης:

- Εγκατάσταση Προσωρινής Κυβέρνησης υπό τον **Βενιζέλο** στη **Θεσσαλονίκη** (καλοκαίρι 1916) → Διαταγή επιστράτευσης στο πλευρό της Αντάντ.

Ο Εθνικός Διχασμός:

- **Φεβρουάριος 1915 - Καλοκαίρι 1916:** Διαρκής κλιμάκωση της έντασης και της διαφωνίας ανάμεσα στον **Βενιζέλο** και τον **Κωνσταντίνο**.

- **Αποτέλεσμα:** Δημιουργία δύο ταυτόχρονων αντίπαλων κέντρων εξουσίας: «**Κράτος των Αθηνών**» (= Κωνσταντίνος) και «**Κράτος της Θεσσαλονίκης**» (= Βενιζέλος).

- Πολιτικός και κοινωνικός διχασμός των Ελλήνων → «**Εθνικός Διχασμός**» → Πρώτη ελληνική εμφύλια σύγκρουση του 20ού αιώνα.

Η δυναμική επέμβαση της Αντάντ και η έξωση του Κωνσταντίνου:

- **Φθινόπωρο 1916:** Στρατιωτική επίθεση της Αντάντ στην Αθήνα με απόβαση στον Πειραιά → Απόκρουση από τις φιλοβασιλικές δυνάμεις.

- **Νοέμβριος 1916:** Διώξεις στην Αθήνα σε βάρος βενιζελικών από το βασιλικό καθεστώς (Νοεμβριανά, 35 νεκροί).

- **Νοέμβριος 1916 - Ιούνιος 1917:** Ναυτικός και εμπορικός αποκλεισμός του Πειραιά (= «Κράτος Αθηνών») από την Αντάντ → Άσκηση πίεσης προς τον Κωνσταντίνο για να αποχωρήσει.

- **Ιούνιος 1917:** Αποχώρηση Κωνσταντίνου από την Ελλάδα → Δεν παραιτείται και στη θέση του αφήνει τον γιο του **Αλέξανδρο**.

Η ανάληψη της εξουσίας από τον Βενιζέλο:

- **Καλοκαίρι 1917:** Επιστροφή Βενιζέλου στην Αθήνα → **Κήρυξη πολέμου** στις Κεντρικές Δυνάμεις.

- Συμμετοχή ελληνικών στρατιωτικών δυνάμεων στον πόλεμο → Σύγκρουση με βουλγαρικές δυνάμεις στη Μακεδονία (Μάχες του **Σκρα** και της **Δοϊράνης** το 1918) → Νίκες ελληνικού στρατού.

- Επαναφορά της Βουλής που διαλύθηκε το 1915 → «**Βουλή των Λαζάρων**».

- **Απολύσεις** φιλοβασιλικών υπαλλήλων και στρατιωτικών - **Εκτοπισμός** φιλοβασιλικών στην Κορσική.